

Amatörfotografernas
värld

Amatörfotografernas värld

FATABUREN 2009

Amatörfotografernas värld

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS ÅRSBOK 2009

Red. Annette Rosengren och Christina Westergren

FATABUREN Nordiska museets och Skansens årsbok, är en skatt av kulturhistoriska artiklar som publicerats under mer än ett sekel.

Årsboken började som ett häfte med rubriken »Meddelanden«, redigerat 1881 av museets grundare Artur Hazelius för den stödjande krets som kallades Samfundet för Nordiska museets främjande. 1884 publicerades den första kulturhistoriska artikeln och när publikationen 1906 bytte namn till »Fataburen. Kulturhistorisk tidskrift« kom de vetenskapliga uppsatserna att dominera innehållet. Från och med 1931 fick årsboken Fataburen en mer populär inriktning och i stora drag den form som den har idag. Fataburen har sedan dess förenat lärdom och sakkunskap med syftet att nå en stor publik.

Fataburen är också en viktig länk mellan Nordiska museet och Skansen, två museer med en gemensam historia och en gemensam vänförening. Varje årsbok har ett tematiskt innehåll som speglar insatser och engagemang i de båda museerna, men verksamhetsberättelserna trycks numera separat och kan rekvideras från respektive museum.

Ekonomiskt stöd från Nordiska museets och Skansens Vänner gör utgivningen av Fataburen möjlig.

Fataburen 2009
Nordiska museets förlag
Box 27820
115 93 Stockholm
www.nordiskamuseet.se

© Nordiska museet och respektive författare
Omslag och grafisk form Lena Eklund
Omslagsfoto Svante Warping

Tryckt hos NRS Tryckeri, Huskvarna 2009
ISSN 0348 971 X
ISBN 978 91 7108 533 7

Knut Österdahl

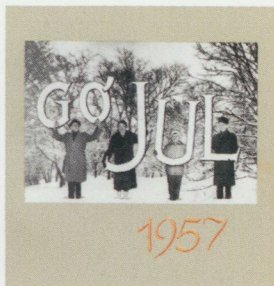
ANNETTE ROSENGREN

Knut Österdahls 17 fotoalbum har titeln »Blandat från tid och otid«. De berättar om Stockholmsfamiljen Österdahl under åren 1942–1973, och är en kärleksfull skildring som en far gjort till och om sin familj. Formen är mycket medveten och påminner om bildtidningar från 1930- och 40-talen.

När Knut Österdahl (1906–1990) började fotografera hade han och hustrun Margareta fått sitt första barn året innan, sonen Paul. Efter fem år får Paul en syster, Pia, och pappa Knut gratulerar ibland sin hustru från hennes tre p:n – pappa, Paul och Pia. Albumen följer familjens liv år för år med födelsedagar och årshögtider, vårar, höstar, vintrar och semestrar, och med samvaro med mor- och farföräldrar och släktingar och vänner. Familjen bor i lägenhet i Fredhäll och tillbringar vår- och höstdagar i stugan i Skuru i Nacka kommun, där Margaretas föräldrar byggde och döttrarnas män sedan byggde vidare med sin svärfar, dvs. barnens morfar. Semestrarna tillbringas i Åhus i Skåne med Knuts nära släktingar, på Gotland eller i Stockholms skärgård, och när alla blivit äldre i stugan i Skuru. Ibland, och särskilt de första åren, görs kommentarer till världen i övrigt,

Margareta 35 år, 1948. Foto Knut Österdahl, Nordiska museet.

»Go' Jul« 1957. Foto
Knut Österdahl,
Nordiska museet.

som fredsdagen 1945 (med bilder förmodligen från andra fotografer), och när ransoneringskupongerna steg för steg avskaffas, de första på tobak och de sista på kött, bröd och mjöl 1949. Familjens födelsedagar firas storslaget med upptryckta affischer och plakat till framför allt barnen.

Knut Österdahl arbetade nästan hela sitt vuxna liv på kliché-avdelningen på Dagens Nyheter, länge som faktor, och bilderna lät han framkalla och kopiera där. Sedan satt han hemma och layoutade bladen till albumen. Han använde bara bladets ena sida, vilket gör att albumen delvis ger intryck av att vara en fotobok med tryck på högersidan. De första volymerna är jämnt och prydligt handtextade, men senare lämnade han albumbladen till Bonnierhuset, där texten sattes och trycktes efter hans direktiv. Bindningen gjordes också i Bonnierhuset, berättade sonen Paul långt senare. Kamerorna han använde var en Rolleiflex och en bälgkamera Zeiss Ikon. Med självutlösare kunde Knut se till att själv finnas med på många av bilderna, och blixtn gjorde att han ofta kunde fotografera inomhus. Eller använde han ibland DN-fotografernas »ryssoppa« för att kunna överexponera filmen vid fotografering i svagt ljus? Det är i samband med att han går i pension vid sextiofem års ålder och slutar på DN som serien avslutas. Sista albumet berättar bland annat om Knuts sista dag på arbetet och om Pia som gifter sig och får en son. Då har båda barnen flyttat hemifrån för flera år sedan, Paul först, och sedan Pia. Men Knut, Margareta, Paul och Pia verkar fortfarande ha tillbringat mycket tid med varandra och med nära släktingar.

Albumen skildrar en glad och trevlig familj, som gärna sällskapar och bjuder på fester. Men läsaren kan ana något outtalat kring barnen. I samtalet med sonen Paul berättar han om den

ovanliga sjukdomen ataxi som han och systemen bär på. Pauls form av sjukdomen gör att han idag lever med rullstol, begränsad syn och personlig assistent. Familjens gladlynthet hade också en annan sida – faderns alkoholproblem, som han senare levde nykter med. Men pappa Knut var också aktiv gymnast på arbetsplatsen i många år och i barnens skolidrott. Och Paul minns sin uppväxt som lycklig med en mamma som var hemma och höll ihop familjen och som var stilig och noga med sitt utseende.

Pappa Knut gjorde tre uppsättningar av serierna med fotoalbum. En serie var till hustru Margareta och familjen, en var till Paul och en till Pia. Till innehållet var de lite olika beroende på vilken familjemedlem som var mottagare och skulle vara i centrum. När föräldrarna gått bort lämnade Paul och Pia Margaretas album till Nordiska museet.

»Farfar August ler vid återseendet av våra ungdoms baddräkter«, 1947. Foto Knut Österdahl, Nordiska museet.

Köttet släpps fritt från rationering, 1949. Foto Knut Österdahl, Nordiska museet.

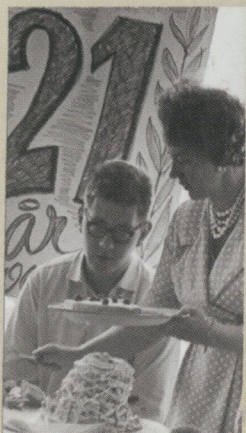

DROTTNINGHAMN

PAUL

21 år

2 - 8 1961

Paul 21 år, 1961. Foto Knut Österdahl, Nordiska museet.

Margaretas 40-årsdag, 1953. Foto Knut Österdahl, Nordiska museet.